

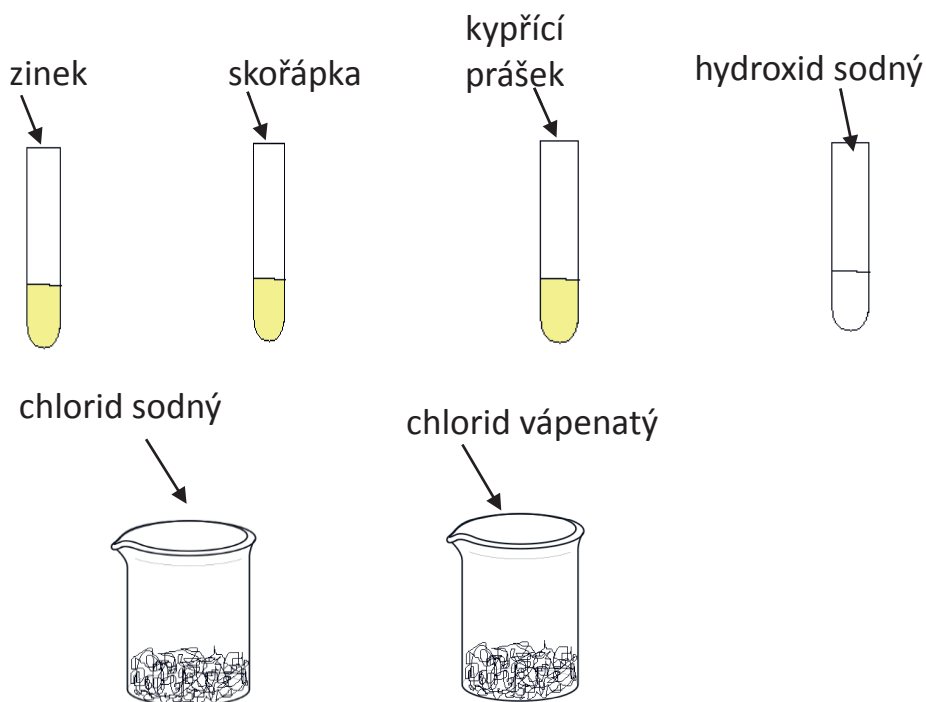
Název: Exotermický a endotermický děj

1) Kypřící prášek, skořápka či zinek s octem?

Pomůcky: ocet, zinek, kypřící prášek, led, sůl, hydroxid sodný, skořápka, chlorid vápenatý, chlorid sodný, 4 větší zkumavky, 2 kádinky, teploměr

Postup:

- Do tří zkumavek nalijte asi 2 ml octa, do dvou kádinek vsypte asi do 1/3 ledovou tříšť a do poslední zkumavky vlijte 2ml vody.
- U všech látek změřte teplotu před reakcí.
- Následně smíchejte látky podle následujícího schématu: použijte 1 granulku zinku, kousek skořápky, lžičku kypřícího prášku, granulku hydroxidu sodného, lžičku chloridu sodného a lžičku chloridu vápenatého

- Po smíchání látek vždy změřte teplotu hned, a poté po 5 minutách. Výsledky zanepte do tabulky.

Směs	Teplota před reakcí (°C)	Teplota směsi po smíchání látek (°C)	Teplota směsi po 5 min (°C)
Ocet + zinek			
Ocet + kypřící prášek			
Ocet + skořápka			
Voda + hydroxid sodný			
Ledová tříšť + chlorid sodný			
Ledová tříšť + chlorid vápenatý			

Podívejte se na hodnoty v tabulce a zkuste učinit závěr o teplotě během reakcí:

.....
.....

Pokuste se rozdělit reakce na 2 skupiny. Které reakce jste zařadili do které skupiny? Na základě čeho jste se rozhodli?

2) Exotermické nebo endotermické?

Dozvěděli jste se, že chemické reakce můžeme rozdělovat podle toho, zda se při nich teplo uvolňuje nebo spotřebovává. Reakce, při nichž se teplo uvolňuje, označujeme jako **exotermické**, a reakce, při nichž se teplo spotřebovává, jako **endotermické**.

U následujících reakcí zkuste rozhodnout, zda se jedná o reakce exotermické nebo endotermické.

Reakce:

- 1) $\text{Mg} + \text{HCl}$
- 2) rozklad peroxidu vodíku (reakce probíhá samovolně)
- 3) rozklad $(\text{NH}_4)_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ -dichroman amonný (reakce neprobíhá samovolně)
- 4) $\text{NaOH} + \text{HCl}$
- 5) ledová tříšť + KCl

Předpoklad:

1. exotermické reakce:
2. endotermické reakce:

Ověření předpokladu (provedení reakcí)

- 1) $\text{Mg} + \text{HCl}$ – vhodte kousek hořčíkové pásky do asi 2 ml zředěné HCl
- 2) rozklad peroxidu vodíku: Do zkumavky vlijte asi 2 ml zředěného peroxidu a přidejte MnO_2 – slouží pouze pro urychlení reakce
- 3) rozklad $(\text{NH}_4)_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ – reakce samovolně neprobíhá, malé množství látky vsypte do zkumavky a opatrně zahřívejte
- 4) $\text{NaOH} + \text{HCl}$ – slijte malá množství roztoků NaOH a HCl
- 5) ledová tříšť + KCl – rozdrťte trochu ledu a smíchejte jej s KCl

Výsledky:

Mezi exotermické reakce patří:.....

Mezi endotermické reakce patří:.....

Své výsledky zdůvodni:

3) Záleží na množství láky?

U předchozích reakcí jsme se seznámili s některými exotermickými a endotermickými reakcemi. Nyní si však vyzkoušíte, jak ovlivňuje množství přidané látky teplotu směsi. Vyzkoušíte si to na reakci hydroxidu sodného s vodou.

Předpoklad:

- 1) Reakce hydroxidu sodného s vodou je reakce – exotermická/ endotermická
- 2) Jak bude množství přidávané látky ovlivňovat teplotu směsi? Bude se teplota zvyšovat, snižovat, nebo zůstane stejná?

.....

.....

.....

Provedení:

- K této úloze budete potřebovat hydroxid sodný a vodu.
- Do kádinky si připravte asi 20 ml vody, postupně přidávejte po 0,5 g NaOH a vždy proměřte teplotu směsi. Takto postupujte až do okamžiku, kdy ve směsi budete mít 3 g NaOH. **Pozor postupujte velmi opatrně, pracujete s žíravinou!!!**

Výsledky:

Vytvořte tabulku, kde zapíšete příslušné hodnoty:

Následně hodnoty vyneste do grafu:

Nyní už víte, že při exotermických a endotermických reakcích se teplo spotřebovává nebo naopak uvolňuje. Na základě předchozích reakcí zkuste odhadnout:

Na čem závisí množství uvolněného tepla?

.....
.....
.....

Jakou veličinou bychom to mohli vyjádřit?

.....
.....
.....

Zapište chemickou rovnici reakci hydroxidu sodného s kyselinou chlorovodíkovou. Jedná se o exotermickou reakci, při níž se uvolňuje teplo 56,9 kJ/mol. U reakce uveďte stav reagujících látek.

Zapište následující reakce, uveďte u nich stav reagujících látek a napište produkty:

- a) hořčík reaguje s kyselinou chlorovodíkovou za vzniku chloridu hořečnatého a vodíku
- b) hydroxid draselný reaguje s kyselinou chlorovodíkovou za vzniku chloridu draselného a vody
- c) uhličitan vápenatý reaguje s kyselinou chlorovodíkovou za vzniku vody, oxidu uhličitého a chloridu vápenatého

